

**Vilniaus
universiteto
biblioteka**

Senoji kartografija Vilniaus universiteto bibliotekoje

Vilnius, 2019 11 22

Nijolė Klingaitė-Dasevičienė
Vilniaus universiteto biblioteka

Turinys

- VUB paveldo kolekcijos
- Senoji kartografija
- Projektai, iniciatyvos

- Rankraščiai (archyvai)
- Senieji spaudiniai
- Grafikos darbai
- XIX a. spaudinių kolekcija

Vilniaus universiteto biblioteka

Kilmė - dovanos:

- Valdovai (Žygimantas Augustas)
- Bažnyčios hierarchai (Jurgis Albinijus, Valerijonas Protasevičius)
- Didikų šeimos (Sapiegos, Radvilos, Pacai)
- Universiteto studentai ir profesoriai
- Daugelis kitų

• Rankraščiai – daugiau nei 325 000 dokumentų (nuolat pildomas)

• Senieji spaudiniai – daugiau nei 160 000 vienetų

• Grafika – daugiau nei 92 000 meno darbų

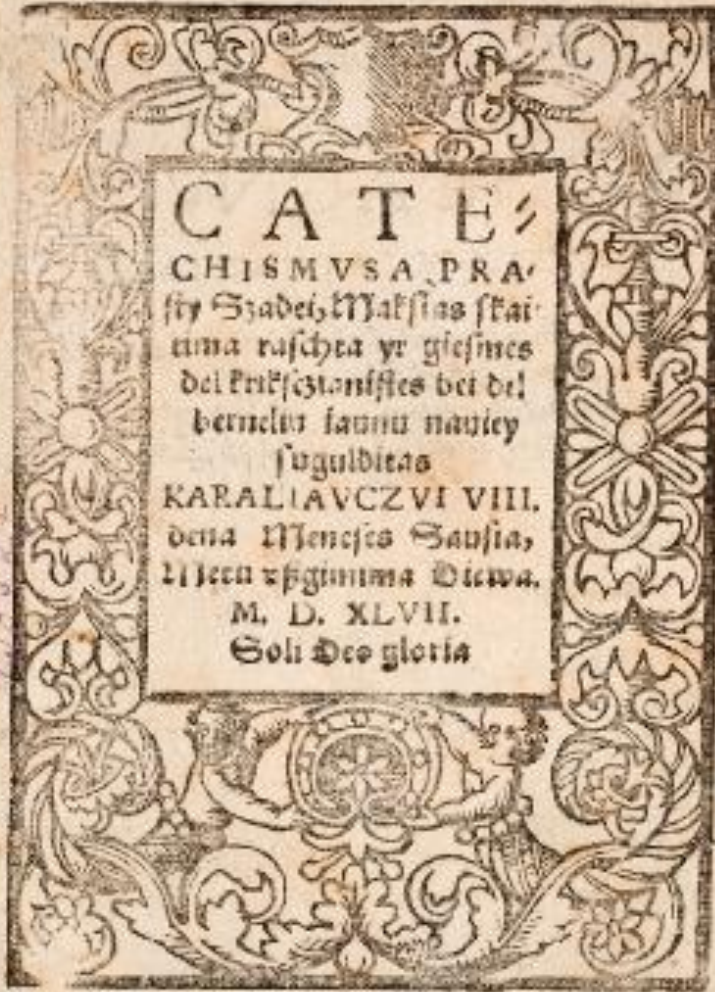
XIX a. spaudinių kolekcija (apie 150 000 vienetų)

1900-1945 m. knygos (daugiau nei 450 000 vienetų)

Skaitmeninės kolekcijos (atmintis.mb.vu.lt)

Bibliotekos svarbiausieji

Vilniaus
universiteto
biblioteka

Pirmoji lietuviška knyga (M. Mažvydas. *Catechismusa prasty szadei...* Königsberg, 1547)

Pirmoji lietuviška knyga LDK teritorijoje (Daukša, Mikalojus. *Katechizmas arba mokslas kiekvienam krikščionii priwalus*. [Vilnius: Akademijos sp.], 1595. [108] p.)

339 inkunabulai (Valturio, Roberto. *De re militari*. [Verona], 1472)

Seniausias rankraštis (1209 m.)

600 teismų knygų

Kartografijos kolekcija

16 dokumentų UNESCO Pasaulio atminties programos nacionaliniame bei regioniniame registruose

Senoji kartografija

Spaudiniai

- Atlasai
- Žemėlapiai
- Dovanotos kolekcijos

Rankraščiai

- Žemės planai

Atlasai

Vilniaus
universiteto
biblioteka

- Apie 1100 vnt., iš jų virš 500 - iki 1800 m.,
- Didžiausia kolekcija Lietuvoje
- J. Lelevelio (1786-1861) kolekcija 435 vnt.
 - Claudius Ptolemaeus „Geographia“ (13 leidimų)
 - Sebastianus Münster „Cosmographia universalis“ (4 leidimai)
 - Abraham Ortelius „Theatrum orbis terrarum“ (6 leidimai)
 - Gerardus Mercator (10 leidimų), Jodocus Hondius (6 leidimai)
 - Willem et Joannes Bleau (44 tomų įvairiomis kalbomis)
- Kolekcijos tyrimas – Mikalojaus Dziovskio sudarytas atlasų katalogas (Vilnius, 1935-1940)

Žemėlapiai

Kolekcijos apimtis - apie 10 000 vnt.

Spausdinti atskirai, vėliau patekdavo į kelionių knygas
arba rišami į atlasus

Skirtingo formato

Naudojamos pradinės klišės keičiant detales

Dažnai spalvinti ranka, naudoti natūralūs pigmentai

Kolekcijos

**Vilniaus
universiteto
biblioteka**

dr. Vaclovo Dargužo (1920-2009) žemėlapių rinkinys

- Dovanota 1983 m.
- 134 vnt., iš jų 3 atlasai
- Lenkijos-Lietuvos ir aplinkinių kraštų žemėlapiai, miestų planai, miestovaizdžiai
- žymių Amsterdamo, Augsburgio, Niurnbergo kartografų (J. Janssonius, J. Dankerts, F. de Witt, T. K. Lotter, M. Seutter, J.B. Homann ir kt.) darbai
- Dr. Vaclovo Dargužo (Andreas Hoferio) kolekcija : katalogas /Vilniaus universitetas ; sudarė Petras Račius. Vilnius : Vilniaus universiteto I-kla, 1992. 47 p.

Kunigo Vinco Mincevičiaus (1915–1992) kartografijos kolekcija

- Dovanota 1992 m.
- 333 vnt., iš jų 18 vienetų tobulai perdarytų faksimilinių leidimų
- pasaulio, Europos, atskirų regionų žemėlapiai bei miestų planai
- garsių to meto autorių ir leidėjų (S. Münster, C. Ptolemaeus, W.J.Blaeu, G. Mercator, A. Ortelius, J. Hondius ir kt.) darbai

- 239 žemėlapiai arba jų komplektai
- žemių, kaimų, miestelių, miestų planai ir brėžiniai
- unikalūs LDK istorinės geografijos paminklai
- užfiksuotos LDK administracinės ribos (gyvenvietės, keliai)

Saugoti, išsaugoti, atverti?

Vilniaus
universiteto
biblioteka

Specialių saugojimo sąlygų užtikrinimas

Restauravimas, konservavimas, skaitmeninimas

Aprašymas (išsamių metaduomenų kūrimas)

Pateikimas virtualioje erdvėje

- Nacionalinis skaitmeninimo projektas „Virtuali istorinė Lietuva: LDK“ (2010-2012 m.) www.ldkistorija.lt
- Skaitmeninės kolekcijos <http://www.atmintis.mb.vu.lt>

Visi 4 gaubliai

minimi **1773 m.**
liustracijos akte ir
Martyno Počobuto
pasirašytame **1798 m.**
Observatorijos
inventoriuje

jau buvo **Observatorijoje**
jėzuitų laikais,
Observatorijai atsidarius

yra vieninteliai
Lietuvoje.

Tikėtina, kad jie
vieninteliai ir Baltijos
šalyse

- Šiuo metu gaubliai yra laikomi vienoje Šv. Jonų bažnyčios koplyčią.
- Gaubliai stipriai nukentėję nuo ilgo laikymo netinkamomis sąlygomis: yra pažeisti drėgmės, UV spindulių, kai kurios vietos visai nusitrynę.
- Gaubliai laikomi be apsauginių gaubtų, todėl jų būklė kasdien prastėja dėl besikeičiančių oro sąlygų, didelių temperatūros ir drėgmės svyravimų.
- <https://www.vuf.lt/projektai/unikaliu-gaubliu-issaugojimas/>

**Vilniaus
universiteto
biblioteka**

Dėkoju už dėmesį!

Nijolė Klingaitė-Dasevičienė

Mokslinių tyrimų ir paveldo rinkinių departamentas

nijole.klingaite@mb.vu.lt